

Міністерство освіти і науки України
ВСП «Закарпатський лісотехнічний фаховий коледж
Національного лісотехнічного університету України»

Циклова комісія екологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Закарпатського
лісотехнічного фахового коледжу

Михайло ЛИПЧЕЙ

08 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КУРОРТОЛОГІЯ

Галузь знань	<i>10 Природничі науки</i>
Спеціальність	<i>101 Екологія</i>
Освітньо-професійна програма	<i>Екологія та охорона навколишнього середовища</i>
Освітньо-професійний ступінь	<i>фаховий молодший бакалавр</i>

м. Хуст, 2023 р.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «*Курортологія*» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія та охорона навколишнього середовища» підготовки фахового молодшого бакалавра спеціальності 101 «Екологія».

Розробник програми: С.І.Солдатенко, викладач вищої категорії

Обговорено та затверджено на засіданні *циклової комісії екологічних дисциплін*

Протокол від «29» 08 2023 р. № 1

Голова циклової комісії **Світлана Солдатенко**

«29» 08 2023 р.

Схвалено методичною радою Закарпатського лісотехнічного коледжу

Протокол від «30» 08 2023 р. № 1

Голова методичної ради **Юрій МОРОЗ**

«30» 08 2023 р.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «*Курортологія*» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки *фахового молодшого бакалавра* спеціальності 101 «Екологія», освітньо-професійної програми «Екологія та охорона навколишнього середовища».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Серед наук, що займаються питаннями екології людини, оздоровлення та вивчення впливу курортів на навколишнє середовище, важливе місце належить курортології - науці з вивчення природних лікувальних факторів (кліматичних, бальнеологічних тощо), їх впливу на організм людини і застосування з лікувально-профілактичною метою в умовах курорту. Власне курорт - освоєна природна територія з природними лікувальними ресурсами (мінеральними водами, лікувальними багнами, сприятливим кліматом тощо) та розміщеними на ній спеціальними санаторно-оздоровчими закладами і спорудами, що використовуються для лікування, оздоровлення і відпочинку людей, — дає можливість якомога повноцінніше реалізувати потенціал цілющих факторів природи. Традиційно, базовою складовою курортної практики є профілактичне оздоровлення населення і діяльність із забезпечення його активного дозвілля та відпочинку. Зараз у світі вже створена і продовжує інтенсивно розвиватися курортно-рекреаційна сфера - потужна економічна галузь, - покликана забезпечувати активне збереження, зміцнення і відновлення здоров'я здорових людей, а також реабілітацію і доліковування хворих та інвалідів. Така діяльність вкрай необхідна як з погляду індивідууму, так і з позиції держави, котра для свого розвитку зобов'язана піклуватися про збереження і відтворення продуктивних сил суспільства, до складу якого входить і населення.

“Курортологія” як дисципліна передбачає знання студентами основ географії, хімії, фізики, біології, наявність у них основ екологічних, валеологічних і біологічних знань, елементарних навиків здорового способу життя.

Завданням програми є навчання студентів вмілому використанню курортно-рекреаційного потенціалу України, застосування ними цілющих природних факторів, валеологічних технологій в особистому житті та професійній діяльності, формування мотивації до здорового способу життя і його пропаганди серед населення.

Програма з курортології складається з теоретичної і практичної частин. Теоретична частина курсу передбачає ознайомлення студентів з історією проблеми, понятійним апаратом, концептуальними положеннями і методичними підходами курортології, а також чинними нормативно-директивними та інструктивно-методичними документами в цій сфері. Практичні заняття супроводжуються тестуванням, інтенсивним використанням ілюстративних і роздавальних матеріалів, інтерактивних форм роботи, аналізу та обговорення самостійних робіт і мають на меті засвоєння і реальне застосування набутих знань, вмінь і навичок в особистому житті та професійній діяльності, підготовку студентів як послідовників і пропагандистів здорового способу життя.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні отримати наступні загальні та спеціальні компетентності:

- ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, охорони навколишнього середовища.
- ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК08. Прагнення до охорони та збереження навколишнього середовища.

- СК01. Здатність використовувати базові знання з фахових дисциплін у професійній діяльності.
- СК02. Здатність обґрунтовувати власну точку зору та висновки, використовуючи основні теорії та концепції наук про навколишнє середовище.
- СК03. Здатність здійснювати контроль за роботою природоохоронних об'єктів.
- СК10. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.
- СК11. Здатність до участі в реалізації природоохоронних заходів або екологічних проєктів.

Та наступні програмні результати навчання:

- РН 2. Здійснювати пошук, відбирати інформацію з різних джерел у сфері професійної діяльності.
- РН 4. Використовувати положення, принципи, методи та поняття фундаментальних і прикладних наук у навчанні та професійній діяльності.
- РН 6. Проводити польові та лабораторні дослідження, забір та оцінювання досліджуваних матеріалів і зразків, проведення аналізів, їх узагальнення та складання звітів.
- РН 9. Аналізувати склад, будову, розвиток екосистем у різних просторовочасових масштабах.
- РН 16. Здатність проведення досліджень на об'єктах ПЗФ на відповідному рівні.

В результаті вивчення дисципліни студенти мають **знати**:

- функціональну структуру санаторно-курортних закладів та їх матеріально-технічну базу;
- поняття кліматотерапії;
- поняття адаптації;
- методи кліматотерапії;
- бальнеологію як науку, термінологію;
- розвиток бальнеології;

- головні бальнеологічні групи мінеральних вод;
- поняття, сутність, різновиди термотерапії;
- поняття, лікувальні форми фітотерапії, апітерапії, фізіотерапії.

вміти:

- аналізувати організацію служби охорони курортних і гідромінеральних ресурсів та контролю за їх складом;
- розрізняти механізми дії питної мінеральної води та характеристику мінеральних вод для внутрішнього споживання, а також механізми дії мінеральних ванн;
 - аналізувати особливості бальнео- і грязелікування;
 - орієнтуватися в різновидах санаторно-курортних закладів

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. / 4 кредити.

2. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу (модуля), теми	Кількість годин				
	Денна форма				
	всього	у тому числі:			
		лекції	лабораторні	практичні	с.р.с.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Санаторно-курортні заклади та їх вплив на навколишнє середовище					
Тема 1. Рекреаційні ресурси та їх класифікація.	6	4			2
Тема 2. Кліматоутворюючі рекреаційні ресурси. Медико-кліматична характеристика основних природних зон.	6	4			2
Тема 3. Водні рекреаційні ресурси.	6	4			2
Тема 4. Лісові рекреаційні ресурси.	5	2			3
Тема 5. Специфіка санаторно-курортного лікування	4	2			2
Тема 6. Різновиди санаторно-курортних закладів	6	4			2
Тема 7. Функціональна структура санаторно-курортних закладів та їхня матеріально-технічна база	4	2			2
Тема 8 . Вивчення впливу санаторно-курортних закладів на навколишнє середовище.	5	2			3
Тема 9 . Забезпечення якості й ефективності діяльності санаторно-курортних закладів .	4	2			2
Тема 10. Санаторно-курортні заклади Закарпаття та їх вплив на навколишнє середовище.	6	4			2
Тема 11. Курортно-рекреаційне зонування Закарпаття.	4	2			2
Всього	56	32		0	24

Модуль 2. Основи курортології.

Тема 12. Курорти: поняття, функції, різновиди, інфраструктура.	10	4		2	4
Тема 13. Типи клімату й погоди та їхній вплив на організм людини: адаптація, акліматизація, загартовування. Головні методи кліматотерапії.	6	4			2
Тема 14. Визначення та головні поняття бальнеології.	10	4		4	2
Тема 15 .Бальнеологічні курорти Карпатського регіону.	6	2			4
Тема 16. Лікування глиною в курортній практиці. Псамотерапія	8	4		2	2
Тема 17. Термотерапія: поняття, сутність, різновиди	4	2			2
Тема 18. Фітотерапія: поняття, лікувальні форми	6	2		2	2
Тема 19. Апітерапія: лікування медом і продуктами бджільництва	4	2			2
Тема 20. Лікувальні грязі: поняття та класифікація.	6	4			2
Тема 21. Фізіотерапія. Поняття і сутність.	4	2			2
Всього	64	30		10	24

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Санаторно-курортні заклади та їх вплив на навколишнє середовище

Тема 1. Рекреаційні ресурси та їх класифікація.

Поняття про рекреаційні ресурси. Класифікації рекреаційних ресурсів. Три типи рекреаційних ресурсів: природні, історико-культурні та соціально-економічні. Рекреаційна діяльність. Класифікація рекреаційної діяльності.

Тема 2. Кліматоутворюючі рекреаційні ресурси. Медико-кліматична характеристика основних природних зон.

Клімат, як основний рекреаційний ресурс. Класифікація погод за 8 класами комфортності. Приморські і континентальні, гірські і рівнинні райони кліматотерапії. Медико-кліматична характеристика основних природних зон.

Тема 3. Водні рекреаційні ресурси.

Види водойм для рекреації. Водосховища як особливий вид водних об'єктів для відпочинку та рекреації. . Водні рекреації і навколишнє середовище

Тема 4. Лісові рекреаційні ресурси.

Ліс, як цілісна екологічна система. Оздоровче та захисне значення лісу. Екологічні функції лісів. Рекреаційні функції лісів. Вплив клімату на ліс і лісу на клімат. Природні зони України. Зональність лісів.

Тема 5. Специфіка санаторно-курортного лікування

Завдання санаторно-курортного режиму. Головні функції санаторно-курортних закладів. Головні завдання санаторно-курортного лікування. Періоди санаторно-курортного лікування.

Тема 6. Різновиди санаторно-курортних закладів

За функціональною ознакою всі типи санаторно-курортних й оздоровчих підприємств розподіляють на лікувальні та оздоровчі. Санаторно-курортні підприємства: санаторії, санаторії-профілакторії, пансіонати з лікуванням. Класифікація санаторно-курортних і оздоровчих підприємств

Тема 7. Функціональна структура санаторно-курортних закладів та їхня матеріально-технічна база

Головні методи побудови архітектурно-планувальної композиції залежно від вимог, що висувають до формування внутрішнього простору. Головні функціональні елементи в санаторно-курортному закладі. Головні групи приміщень санаторно-курортних закладів.

Тема 8. Вивчення впливу санаторно-курортних закладів на навколишнє середовище.

Прямий та опосередкований вплив на навколишнє середовище. Мінімізація негативного впливу санаторно-курортних закладів на навколишнє середовище.

Тема 9. Забезпечення якості й ефективності діяльності санаторно-курортних закладів

Організація санаторно-курортної справи в Україні відбувається на трьох рівнях. Характеристики якості санаторно-курортних послуг. Методи і

способи (інструменти) впливу на ефективність роботи підприємств санаторно-курортного комплексу.

Тема 10. Санаторно-курортні заклади Закарпаття та їх вплив на навколишнє середовище.

Бальнеологічні санаторії та їх вплив на довкілля. Санаторії загального профілю та з специфічними умовами. Їх вплив на довкілля.

Тема 11. Курортно-рекреаційне зонування Закарпаття.

Ужгородська курортно-рекреаційна зона. Мукачівська курортно-рекреаційна зона. Великоберезнянсько-перечинська курортно-рекреаційна зона. Міжгірсько-Воловецька КРЗ. Іршавська КРЗ. Берегівська КРЗ. Хустсько-Виноградівська КРЗ. Тячівська КРЗ. Рахівська КРЗ.

МОДУЛЬ 2.

Основи курортології.

Тема 12. Курорти: поняття, функції, різновиди, інфраструктура.

Поняття про курорт. Курортні фактори. Класифікація курортних факторів. Класифікація курортів. Функції курортів. Курортна інфраструктура.

Практична робота №1

Загальна характеристика провідних курортів України за типами.

Тема 13. Типи клімату й погоди та їхній вплив на організм людини: адаптація, акліматизація, загартовування. Головні методи кліматотерапії.

Кліматоутворювальні фактори. Визначні лікувально-кліматичні чинники. Метеочутливість. Типи погодних умов, що впливають на здоров'я людини. Типи клімату в санаторно-курортному лікуванні: лікувальний ефект, показання й протипоказання. Головні методи кліматотерапії.

Тема 14. Визначення та головні поняття бальнеології.

Лікувальна дія прісної води на організм людини. Гідротерапія. Головні методи гідротерапевтичних процедур. Класифікація душів. Класифікація ванн. Визначення та головні поняття бальнеології. Класифікація мінеральних вод. Головні методи бальнеологічного лікування. Бальнеотехніка: предмет, завдання, технологічні схеми.

Практична робота №2

Джерела мінеральних вод та їх місце розташування за типами в Україні.

Практична робота №3

Методика прийому мінеральних вод.

Тема 15. Бальнеологічні курорти Карпатського регіону.

Різновиди бальнеологічних курортів Карпатського регіону. Розташування бальнеологічних курортів Карпатського регіону.

Тема 16. Лікування глиною в курортній практиці. Псаммотерапія.

Цілющі властивості й хімічний склад глини. Різновиди лікувальної глини та їхнє використання в курортній практиці. Класифікація лікувальної глини за кольором та її властивості. Псаммотерапія.

Практична робота №4

Джерела та місцезнаходження лікувальних типів глини на Україні.

Тема 18. Фітотерапія: поняття, лікувальні форми

Фітотерапія: поняття, лікувальні форми. Класифікація лікарських рослин. Форми застосування лікарських форм рослин. Різновиди лікарських форм рослин. Методи приготування лікарських форм рослин.

Практична робота №5

Показання дозування рослинних екстрактів для лікувальних ванн.

Тема 19 . Апітерапія: лікування медом і продуктами бджільництва

Найважливіші продукти бджільництва, які використовують в лікувальних цілях. Цілющі властивості меду та його використання при хворобах людини. Способи лікування медом.

Тема 20 . Лікувальні грязі: поняття та класифікація.

Лікувальні грязі: поняття та класифікація. Властивості лікувальних грязей. Класифікація лікувальних грязей. Особливості оздоровчої дії лікувальних грязей на організм людини. Методики проведення грязелікувальних процедур.

Тема 21. Фізіотерапія. Поняття і сутність.

Фізіотерапія: поняття і сутність. Загальна класифікація лікувальних фізичних чинників. Головні принципи лікувального застосування фізичних факторів. Результат дії фізичних факторів. Штучні фізичні фактори, що використовують у курортній лікувальній практиці. Методи апаратної фізіотерапії.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль здійснюється за **кредитно-модульною системою**, яка включає **поточний та підсумковий контроль**.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних занять. При поточному контролі оцінці підлягають рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на заняттях, активність при обговоренні питань, результати виконання практичних робіт, результати експрес-контролю у формі тестів, написання рефератів тощо. Студентам, які брали участь у науково-дослідницькій роботі – роботі конференцій, студентських гуртків, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо під час поточного контролю можуть виставлятися додаткові бали.

Підсумковий контроль включає **модульний і семестровий контроль знань**. Він проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах.

Модульний контроль – це оцінювання знання студентом модуля, проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль, оцінки за самостійне опрацювання тем, оцінки за модульну контрольну роботу (МКР). Допускається планування однієї модульної контрольної роботи з навчальної дисципліни, якщо обсяг годин не більше одного кредиту. Всього по даній дисципліні передбачається проведення двох модульних контрольних робіт.

Семестровий контроль – це оцінювання знання студентом теоретичного та практичного матеріалу з предмету за навчальний семестр. Семестровий контроль за результатами 6-семестру проводиться у формі **екзамену**, а за результатами 5-семестру у формі **диференційованого заліку**.

Після семестрового контролю виставляється підсумкова оцінка з дисципліни тобто рахується загальна кількість балів, отримана студентом з даної дисципліни і записується її в журналі обліку поточної успішності у 100-бальній шкалі і у 4-бальній шкалі оцінювання . Перевід з 100-бальної шкали в чинну систему оцінок здійснюється наступним чином:

100 - бальна шкала	Чинна система оцінок
0 – 59 балів	2 (незадовільно) або незараховано
60 – 73 балів	3 (задовільно) або зараховано
73 - 89 балів	4 (добре) або зараховано
90 – 100 балів	5 (відмінно) або зараховано

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Діагностика успішності навчання здійснюється за допомогою:

- попереднього, поточного, періодичного, підсумкового контролю знань;
- індивідуальної перевірки;
- фронтальної перевірки;
- тестового контролю;
- модульних контрольних робіт;
- доповіді;
- реферати;
- екзаменаційні білети;
- бесіди, диспути

6. Рекомендована література

1. Кравець О.М., Рябев А.А. Курортологія. Підручник. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова.-2017.-167с.
2. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 19.01.2006 р. N 3370-IV.
3. Рутинський М. Й. Рекреалогія з основами курортології : курс лекцій / М. Й. Рутинський ; за ред. М. Мальської. – Львів : Фенікс, 2004. – 68 с.
4. Сухан В. С. Кліматологія і кліматотерапія : методичні рекомендації / В. С. Сухан. – Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2012. – 60 с.
5. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посібник / В. Н. Фоменко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
6. Писаревський І. М. Матеріально-технічна база готелів : підручник / І. М. Писаревський, А. А. Рябев ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2009. – 286 с.
7. Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі : навч. посібник / С. І. Байлик, О. М. Кравець. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 197 с.
8. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посібник / Н. В. Чорненька. – Київ : Атіка, 2006. – 264 с.
9. Кадастр мінеральних вод України / Гол. ред. М. В. Лобода. – Київ : ТАМЕД, 1996. – 27 с.

10. Курортні ресурси України. – Київ : ЗАТ «Укрпрофоздоровниця», ТАМЕД, 1999. – 344 с.

11. Курорти та санаторії України : наук.-практ. довідник / [авт. – упоряд. : О. П. Тарасенко, В. С. Соколов ; за ред. К. Д. Бабов, В. В. Єжов, О. М. Торохтін]. – Київ : Фолігрант, 2009. – 428 с.